

การศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ของศาสนิกชนระหว่างศาสนา*

An Analysis Study of Utilitarian Ethics to Promote the Coexistence of Followers (Sasanikas) Between Religions

พระกฤตกร กิตติโกโร (สุร่าไพ), พระครูสีลสราธิคุณ และสงวน หล้าโพนทัน
Phra Kittakorn Kittikaro (Suramphai), Phrakhru Silasarathikhun and Sanguan Laphonthan
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเยตต์
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: phrakittakorn.k@outlook.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม 2) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนา และ 3) วิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนา เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประโยชน์นิยมเป็นทัศนะทางจริยศาสตร์ที่ถือเอาประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ตัดสินการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด แนวคิดทางจริยศาสตร์ของประโยชน์นิยมยอมรับหลักประโยชน์หรือหลักมหัสสุ ความสุขในทัศนะของแนวคิดประโยชน์นิยม คือ ความพึงพอใจ ความเพลิดเพลิน และความสนุกสนานอันปราศจากความทุกข์
2. การอยู่ร่วมกัน คือ กลุ่มคนอย่างน้อยสองคนขึ้นไปมาอาศัยอยู่ร่วมกันในบริเวณหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ทางตรง เช่น การพูดจา ทักทาย การทำงานร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันสองศาสนา จัดเป็นการอยู่ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรม จะต้องมียุทธศาสตร์ของศาสนาเข้ามาใช้ในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสันติสุขในการอยู่ร่วมกัน

*ได้รับบทความ: 16 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 21 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 21 ธันวาคม 2566
Received: November 16, 2023; Revised: December 21, 2023; Accepted: December 21, 2023

3. เมื่อวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนาแล้ว ทำให้ทราบว่า สุขหรือความสุข ได้แก่ ความสะดวก ความสบายทั้งกายใจ หรือความปลอดภัย โล่งใจ โดยที่ความสุขของคนส่วนใหญ่นั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์การตัดสินตามความสุข 4 ประการ คือ 1) กระทำที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด 2) เกิดความพึงพอใจ มีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามในระหว่างอยู่ร่วมกัน 3) เกิดความปรารถนาดี และ 4) ความพึงพอใจของปัจเจกบุคคลกับความพึงพอใจของสังคม ซึ่งเป็นหลักของการกระทำที่เป็นพื้นฐานของประโยชน์นิยม คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนส่วนใหญ่

คำสำคัญ: จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม; ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน; ศาสนิกชนระหว่างศาสนา

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the concepts and theories of utilitarian ethics, 2) study the concepts and theories regarding interreligious coexistence, and 3) analyze the utilitarian ethics to promote coexistence of interfaith religious is documentary research. By studying from the Tripitaka academic documents and related research then present the research results with analytical descriptions.

The research results were as follows:

1. Utilitarianism is an ethical view that considers utility as the criterion for judging actions that bring the greatest benefit to the greatest number of people. The ethical concept of utilitarianism recognizes the principle of benefit or happiness. Happiness from the perspective of utilitarianism is satisfaction, enjoyment and fun without suffering.
2. Coexistence is a group of at least two or more people living together in one area, which has both direct and indirect relationships direct relationships such as talking, greeting, working together rely on each other coexistence of two religions it is classified as living together in a multicultural society. There must be principles of religion used in living together, to create peace in living together.
3. When analyzing the ethics of utilitarianism to promote the coexistence of people between religions, it is found that happiness or happiness includes convenience and comfort of both body and mind, or relief where the happiness of the majority of people is based on the four principles of judging according to the principles of happiness:

1) Do actions that create the greatest happiness for the greatest number of people. 2) Satisfaction there are characteristics of good interaction while living together. 3) Goodwill arises and 4) Individual satisfaction and society's satisfaction. This is the principle of action that is the basis of utilitarianism, which is action that brings happiness to the majority of people.

Keywords: Utilitarian Ethics; Promoting Coexistence; Interfaith Religion

1. บทนำ

การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเพื่อน เพื่อนที่เรารู้จักเป็นอันดับแรกสุดก็คือ ครอบครัวของเราเอง ถัดไปคือครอบครัวข้างเคียง หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด และที่สุดคือประเทศ และตามปกติคนทั้งหลายนั้นจะอยู่ร่วมกันได้ดี ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่ง อย่างเดียวกัน เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้ในบรรดาหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจทั้งหลายนั้น กล่าวได้ว่าศาสนาเป็นหลักความเชื่อที่มีกำลังมากที่สุดและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวแน่นและลึกซึ้งที่สุด นอกจากนั้น ศาสนาช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยขจัดช่องว่างทางสังคม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นรากฐานแห่งความสามัคคีและการร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชน และสร้างความสงบสุขความมั่นคงให้แก่ชุมชน (พระชัยยะ โกมล และจรัส ลีภา, 2565, หน้า 96-104)

ในปัจจุบันในประเทศไทยมีศาสนาหรือลัทธิมากมายให้คนได้นับถือ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นๆอีกมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับสิทธิ์และเสรีภาพของบุคคลนั้นๆที่จะนับถือ โดยเสรีภาพทางศาสนาในประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปกครองรูปแบบใดก็ให้ความสำคัญแก่เสรีภาพในศาสนาของประชาชนทั้งสิ้น โดยตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ 1) เสรีภาพในการนับถือศาสนาเป็นสิทธิตามธรรมชาติจะล่วงละเมิดไม่ได้ และเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนต้องให้การรับรองและคุ้มครอง 2) เป็นหลักความจริงว่าเสรีภาพในศาสนาไม่มีใครจะใช้เสรีภาพอยู่เหนือผู้อื่น ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน โดยรัฐจะต้องทำหน้าที่รักษาลบประโยชน์ของสังคมโดยรวม ถึงต้องเข้ามาจัดระเบียบการใช้เสรีภาพในทางศาสนาของประชาชนและ ป้องกันไม่ให้การใช้เสรีภาพของประชาชนคนหนึ่งกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของผู้อื่น (รียา เต็ดขาด, 2546, หน้า 124)

ในการนับถือศาสนาข้างต้นนี้เป็นเพียงความแตกต่างไม่ใช่ความแตกแยก เห็นได้จากชุมชนสองศาสนาคือการรวมตัวของคนในชุมชนบริเวณพื้นที่เดียวกัน ที่มีความเชื่อทางศาสนาต่างกัน เป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ แต่อยู่ร่วมกันโดยประสานประโยชน์ ลดความขัดแย้ง หากดูร่วมในความแตกต่างการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนานั้นจะต้องมีหลักในการดำเนินชีวิต คือ จะต้องนำ

หลักจริยศาสตร์เข้ามาใช้ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางศาสนาเกิดขึ้น ซึ่งจริยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุปนิสัย นิสัยและพฤติกรรม ของมนุษย์ ความประพฤติย่อมเป็นกระจกเงาส่องให้เราเห็นอุปนิสัยและนิสัยของคน จริยศาสตร์จึงช่วยตีค่าของมนุษย์โดยการมองทางอุปนิสัย นิสัยใจคอและความประพฤติตามที่บุคคลนั้นแสดง ออกมาด้วยความสมัครใจในการกระทำนั้นและจริยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา ซึ่งมีความสำคัญไม่ น้อยไปกว่าสาขาอื่นๆ เช่น อภิปรัชญา ญาณวิทยา ตรรกวิทยาหรือสุนทรียศาสตร์ เนื่องจากเป็น ศาสตร์ว่าด้วยความประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความสุข ความทุกข์ ความถูก ความผิด หรือเรื่องของการหรือไม่ควรประพฤติจริยธรรมของศาสนาต่างๆ เป็นเรื่องข้อปฏิบัติที่ควรทำเพื่อให้บรรลุสิ่งที่มีค่าสูงสุดในชีวิตคืออุดมคติชีวิตและหลักประโชยชน์นิยมตามทัศนะของจริยศาสตร์ที่ถือเอาประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ในการตัดสินความผิดถูกชั่วดี กล่าวคือการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในการอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมาก ถือว่า เป็นการกระทำที่ดี (สำเนียง ยอดศิริ, 2560, หน้า 40-41)

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งทางศาสนานั้น ได้เริ่มขยายไปหลายพื้นที่ เกิดจากความเชื่อการบิดเบือนคำสอนของศาสนา และมอมเมาบุคคลอันส่งผลให้บุคคลบางกลุ่มบางคน ได้เข้าใจในคำสอนที่ผิด แล้วตัดสินใจกระทำการบางสิ่งบางอย่างโดยขาดไร้ซึ่งมนุษยธรรม และทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงเกิดขึ้น โดยนำศาสนามาอ้างให้เชื่อว่าการกระทำเช่นนั้นจะไปสู่สรวงสวรรค์ อันเป็นการรองรับการกระทำกลุ่มของตน จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งดังกล่าวทำให้มีผู้บริสุทธิ์ล้มตายเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างความขัดแย้งในอดีตได้แก่สงครามครูเสดเป็นการต่อสู้แย่งชิงดินแดนแห่งพระเจ้าของสองศาสนา ได้แก่ กรุงเยรูซาเล็ม ซึ่งเป็นความขัดแย้งของศาสนาคริสต์และอิสลาม ช่วงตอนปลายของยุคล่าอาณานิคมเกิดข้อพิพาทระหว่างชาวฮินดูในอินเดียและชาวมุสลิมในปากีสถาน ทำให้เกิดการสังหารระหว่างคนต่างศาสนามีการบังคับขู่เข็ญให้ทำการเปลี่ยนศาสนาอย่างไร้ทางออก (ฟ้าพิไล หงสตา, 2548, หน้า 24)

จากข้อมูลพร้อมรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยต้องทำวิจัยเพื่อการศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนาเพื่อคนในชุมชนได้นำหลักจริยศาสตร์ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และตั้งอยู่ในคุณธรรมและจริยธรรม ไม่ให้เกิดความขัดแย้งในด้านคำสอนทางศาสนาของตนเอง และสามารถพัฒนาไปสู่ความสันทุกขโดยนำหลักศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความสันติสุขและความสามัคคีของคนในชุมชนเดียวกัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนา
3. เพื่อวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่าง

ศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการค้นคว้าเอกสาร ทั้งหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) รวบรวมประเด็นหลักในการทำวิจัย 2) สืบหาเอกสาร นิตยสาร วารสาร เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร นิตยสาร วารสาร เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4) ทำการแยกแยะ ประเด็นหลักและประเด็นรอง 5) จัดบันทึกข้อมูลตามประเด็นหลักในการทำวิจัยด้วยสมุด ปากกา และกระดาษที่จัดเตรียมไว้ 6) รวบรวมประเด็นหลักและประเด็นรอง

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์หรือวิธีการวิจัยสำคัญที่เรียกว่า การวิเคราะห์ (Analysis) ซึ่งประกอบด้วย การตีความ (Interpretation) การใช้เหตุผล (Reasoning) และการให้เหตุผล (Arguing)

การสังเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยอย่างครบถ้วนแล้ว ในขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดออกมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ (New knowledge) ผลิต่อออกเป็น หลักฐานใหม่ (New evidence)

การนำเสนอข้อมูล ในการสรุปกระบวนการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ผ่านการ วิเคราะห์อย่าง สมบูรณ์แล้วมาทำการเขียนพรรณนาความ ดังต่อไปนี้ 1) บทสรุปที่เป็นการวิเคราะห์ในลักษณะรวบยอด หรือเป็นประเด็นสำคัญ 2) อภิปรายความเห็นของผู้วิจัย 3) ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องของวิจัยและ ข้อเสนอแนะของผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัยต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของ ศาสนิกชนระหว่างศาสนา สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีของจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม พบว่าแนวคิดประโยชน์นิยมเป็นหลักการที่สละจากแนวคิดทางศาสนา โดยคำนึงถึงปริมาณของประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับแตกต่างกันตามลักษณะ แนวคิดของนักปรัชญาแต่ละคน เนื่องจากความที่มีรายละเอียดแตกต่างกันระหว่างความสุขในส่วนปลีกย่อย แต่นักประโยชน์นิยมอย่างเบนธัม และมิลล์ (Jeremy Bentham– John Stuart Mill) ยังมีความคิด ร่วมกันว่า ความสุขจะต้องเป็นประโยชน์สูงสุดแก่มหาชน ดังนั้นเกณฑ์การตัดสินปัญหาเชิงจริยธรรม ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ตามทัศนะของประโยชน์นิยม

หลักการอันเป็นรากฐานทางจริยศาสตร์ของแนวคิดประโยชน์นิยม หรือจุดมุ่งหมายทางจริยธรรม คือ ปริมาณความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด กล่าวคือการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขและความ

พึงพอใจมากที่สุด อันถือได้ว่าเป็นหลักการสูงสุดทางจริยศาสตร์ของแนวคิดประโยชน์นิยม โดยให้ความสำคัญในเรื่องความพึงพอใจที่จะเป็นการส่งเสริมให้ผลของการกระทำเกิดความสุขมากขึ้น หรือความทุกข์ที่จะบั่นทอนให้ผลแห่งความสุขลดน้อยลง ดังที่เบนธัมกล่าวไว้ว่า ความสุขที่ได้นั้นจะต้องมีปริมาณมากที่สุด

จุดมุ่งหมายของการกระทำที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มิได้หมายความว่ายังประโยชน์ให้เกิดมีแก่ผู้ลงมือกระทำฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่เป็นการกระทำที่ก่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ประโยชน์ที่เกิดแก่คนส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง แต่ผู้กระทำจะต้องไม่ลืมนำถึงตัวเองด้วย ลักษณะเช่นนี้คือภาพรวมจากผลของการกระทำทางจริยศาสตร์ของแนวคิดประโยชน์นิยม ซึ่งในบางคนคิดไปว่าเป็นการสอนให้บุคคลเห็นแก่ตัว แต่ว่าหลักการดังกล่าวเป็นไปเพื่อเฉลี่ยความสุขให้มากที่สุดเท่าที่จะทำให้แก่คนจำนวนมากที่สุด โดยยึดหลักการที่ว่า สิ่งที่ดี คือสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดความสุขซึ่งใช้เป็นมาตรฐานของประโยชน์นิยม ที่จะตัดสินว่า การกระทำใดถูก มีใช้ความสุขส่วนตัวของผู้กระทำ แต่เป็นของทุกคนที่เกี่ยวข้องระหว่างความสุขของผู้กระทำกับผู้อื่น ประโยชน์นิยมเรียกร้องให้ผู้กระทำวางตัวเองเป็นกลางอย่างเคร่งครัด โดยทำตัวเป็นเหมือนผู้ดูที่ไม่เอนเอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนา พบว่าการอยู่ร่วมกันคือ กลุ่มคนอย่างน้อยสองคนขึ้นไปมาอาศัยอยู่ร่วมกันในบริเวณหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ทางตรงเช่นการพูดจา ทักทาย การ ทำงานร่วมกัน การซื้อขาย และให้ความเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาที่ตนเคารพนับถือ ประกอบด้วยด้านบุคคล ด้านครอบครัว ด้านศาสนา และด้านสังคม เป็นต้น ซึ่งการอยู่ร่วมกันสองศาสนา จัดเป็นการอยู่ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรม ศาสนาช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยขจัดช่องว่างทางสังคม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นรากฐานแห่งความสามัคคีและการร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชน และสร้างความสงบสุขความมั่นคงให้แก่ชุมชน

แนวคิดการอยู่ร่วมกันในสังคมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา มีปรากฏอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้าหลายหมวด เช่นหลักแห่งความความรัก หลักแห่งความเมตตาต่อกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในพรหมวิหาร 4 หลักแห่งการไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในศีล 5 หลักแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกันปรากฏอยู่ในสังคหวัตถุ 4 หลักแห่งความสามัคคี ปรากฏอยู่ในอุปราชาจริยธรรม 7 และหลักแห่งความอดทนอดกลั้น ที่ปรากฏอยู่ในธรรมที่เป็นเหตุให้งาม 2 อย่าง เป็นต้น

ซึ่งชาวพุทธจะอยู่ร่วมกับศาสนิกชนของ ศาสนาอื่นๆ แม้เมื่อมีลัทธิศาสนาใหม่ๆ เข้ามาจากภายนอก ก็ได้พบการต้อนรับเป็นอย่างดีและเปิดโอกาสหรือถึงกับช่วยเหลือเพื่อให้มีการเผยแพร่โดยสะดวก ชาวพุทธมิใช่มีเพียงขันติธรรมเป็นปกติ ธรรมดานั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์เชิงบวก คือถึงกับช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเกื้อกูล หรือประสานร่วมมือกันด้วยเมตตากรุณา จึงกลายเป็นปัจจัยและเป็นสื่อที่จะช่วยให้ศาสนาต่างๆ ที่แตกต่างหลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันได้

แนวคิดการอยู่ร่วมกันในสังคมตามหลักการของศาสนาคริสต์ มีหลักการอยู่ในสังคมโดยเฉพาะเมืองใหญ่ ย่อมเกิดเป็นสังคมปิด ต่างคนต่างอยู่ คือ สนับสนุนให้ทุกคนทุกศาสนา ได้ปฏิบัติศาสนกิจตามหลักศาสนาของตนที่นับถือ เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับให้เกียรติและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ทั้งในความเหมือนและความแตกต่าง แต่ละศาสนามีจุดหมายคำสอนของตน ศาสนิกชนในแต่ละศาสนาจะต้องเข้าใจคำสอนที่แท้จริงที่ตนนับถือ การแบ่งปันความรู้ศาสนาของเพื่อนบ้านจะทำให้ชัดเจน

หลักธรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม ชุมชนชาวคริสต์ สอนให้คนในชุมชน อดทนเชื่อมั่น และปฏิบัติตามหลักคำสอนศาสนาของตน คือ รักองค์พระผู้เป็นเจ้า รักพระเจ้าของท่าน สุดจิตใจ สุดวิญญาณ สุดสติปัญญาของท่าน รักเพื่อนเหมือนรักตนเอง ความรักไม่ทำความเสียหายแก่ เพื่อมนุษย์ คือนับถือ ความรัก การให้เกียรติและเคารพในความเชื่อความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เพราะ ความเชื่อของศาสนาที่ต่างออกไป มีความดีและความงดงามของพระเจ้า คือ สร้างความร่วมมือทุกภาคส่วน ส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน ส่งเสริมคุณค่าทางศาสนาในชุมชน เป้าหมายร่วมกันคือสันติสุข บนความเคารพในความเชื่อทางศาสนา

3. วิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนา เมื่อวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนาแล้ว ทำให้ทราบว่า สุขหรือความสุข ได้แก่ ความสะดวก ความสบายทั้งกายใจ หรือความปลอดโปร่งโล่งใจ โดยที่ความสุขของคนส่วนใหญ่นั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์การตัดสินตามความสุข 4 ประการ คือ 1) กระทำที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด 2) เกิดความพึงพอใจ มีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามในระหว่างอยู่ร่วมกัน 3) เกิดความปรารถนาดี และ 4) ความพึงพอใจของปัจเจกบุคคลกับความพึงพอใจของสังคม ซึ่งเป็นหลักของการกระทำที่เป็นพื้นฐานของประโยชน์นิยม คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนส่วนใหญ่

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนา พบว่า สุขหรือความสุข ได้แก่ ความสะดวก ความสบายทั้งกายใจ หรือความปลอดโปร่งโล่งใจ ซึ่งสัมพันธ์กับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2555) ที่กล่าวว่า ชาวพุทธจะอยู่ร่วมกับศาสนิกชนของศาสนา อื่นๆ แม้เมื่อมีลัทธิศาสนาใหม่ๆ เข้ามาจากภายนอก ก็ได้พบการต้อนรับเป็นอย่างดีและเปิดโอกาสหรือ ถึงกับช่วยเหลือเพื่อให้มีการเผยแพร่โดยสะดวก ชาวพุทธมิใช่มีเพียงขันติธรรมเป็นปกติธรรมดาเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์เชิงบวก คือถึงกับช่วยเหลือเอื้อเพื่อเกื้อกูล หรือประสานร่วมมือกัน ด้วยเมตตา กรุณา จึงกลายเป็นปัจจัยและเป็นสื่อที่จะช่วยให้ศาสนาต่างๆ ที่แตกต่างหลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาชัยยันต์ จิตตาลโย (2551) ผู้ศึกษาวิจัยเรื่อง อุดมคติชีวิต

ตามหลักจริยศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า หลักจริยศาสตร์นั้นเป็นหลักกว่าด้วยการแสวงหา คุณค่าของชีวิต และเกณฑ์มาตรฐานความดีและความชั่ว ส่วนหลักพุทธจริยศาสตร์นั้น เป็นหลักที่ พระพุทธเจ้าทรงวางไว้ เป็นข้อห้ามและอนุญาต เพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับความประพฤติของมนุษย์ และพัฒนาความเป็นมนุษย์ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

ความพึงพอใจเป็นความพึงพอใจเป็นเงื่อนไขประการสำคัญในแนวความคิดของประโยชน์นิยม ซึ่งเป็นความคิดเชิงจิตวิทยา เป็นลักษณะของการปฏิสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกัน เป็นสังคมระหว่างตัวเรากับผู้อื่น โดยมีแนวทางอยู่ 6 แนวทาง คือ เลือกสิ่งที่จะให้ประโยชน์ในระยะเวลาที่นานกว่า ถ้าไม่มีสิ่งที่ดีให้เลือก ก็เลือกสิ่งทีเผลอที่น้อยที่สุด การกระทำที่ดีต้องคำนึงถึงประโยชน์ปริมาณมากที่สุดของคนที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่สุด ซึ่งรวมทั้งผู้กระทำด้วยทุกคนมีความเหมือนกัน โดยมีหลักธรรมของบุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกัน เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตนต่อกันจึงจะทำให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขในสังคมเอาไว้ 4 ประการด้วยกันซึ่งอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า ขรรวาสธรรมธรรม 4 (ส.ส. 15/845/316; ข.ส. 25/311/361) ซึ่งมีความหมายว่า ธรรมสำหรับครองเรือนหรือธรรมสำหรับผู้ครองเรือน มี 4 อย่างคือ 1) ความซื่อสัตย์ต่อกัน 2) การฝึกตน 3) ความอดทนอดกลั้น 4) การเสียสละ การแบ่งปัน มีน้ำใจจึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับโคทม อารียา (2565) ผู้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสันติวิธีจากมุมมองศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นในสังคมของตน แต่บางครั้งการที่มีคนอยู่ร่วมกันหลายคนหลายกลุ่มมีความหลากหลายแตกต่างกันก็ย่อมมีการขัดแย้งกันบ้าง คงไม่มีความสามารถสร้างสังคมที่ปราศจากความขัดแย้งได้โดยสิ้นเชิง แม้เพียงคนๆ เดียวก็อาจมีความขัดแย้งในตนเองได้ เพราะมนุษย์ย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมดาอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ปุถุชนซึ่งมีความต้องการที่ไม่จำกัด แต่สิ่งที่สนองความต้องการนั้นมีอยู่จำกัด ความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมมิใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายเสมอไป เพราะบางครั้งความขัดแย้งก็เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความหลากหลายในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนั้นๆ ได้ หากแต่ถ้าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว มีวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินการใดๆ ที่เหมาะสมกับชุมชน และสังคมนั้นๆ ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้สำเร็จแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นว่าเรื่องเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนาเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อ หากคนในชุมชนมีความเชื่อต่างกันอาจเป็นเหตุให้อยู่ร่วมกันได้ยาก ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอเรื่องจริยธรรมแนวประโยชน์

นิยม คือการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขแต่ยึดประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ ก็จะทำให้การอยู่ร่วมกันของศาสนิกะหว่างมีการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างไร้ปัญหา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประสงค์นำเสนอเรื่องนี้ต่อผู้บริหารในระดับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าในการบริหารจัดการและดูแลคนในสังคม หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้ตัวมากที่สุด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยที่หน่วยงานหรือองค์กรนี้สามารถนำเรื่องประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ (มหาชน) ไปเป็นนโยบายได้ 2 ประการ คือ 1) ลดเหตุปัจจัยที่ไม่ดีในการอยู่ร่วมกันของศาสนิกะหว่างศาสนา 2) เพิ่มเหตุปัจจัยที่ดีอันจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านความเข้าใจผิดต่อกันของศาสนิกะหว่างศาสนา

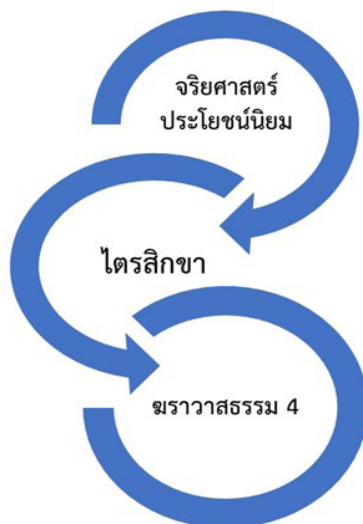
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เหตุปัจจัยทางพุทธศาสนาที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การปรับใช้กิจกรรมทางพุทธศาสนาสู่การเสริมสร้าง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยการศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนระหว่างศาสนา ใช้หลักไตรสิกขา ได้แก่ อธิสัสสิกขา คือศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม ตลอดถึงปฏิบัติอยู่ในหลักอินทริยสังวร สติสัมปชัญญะ และสันโดษ อธิจิตตสิกขา คือศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ อธิปัญญาสิกขา คือศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง และหลักฆราวาสธรรม 4 ดำเนินชีวิตในทางโลก ผู้ครองเรือน และความถูกต้อง ความดีงาม นิสัยที่ดีงาม คุณสมบัติ ประกอบด้วย ธรรมะ 4 ประการ คือ 1) สัจจะ จริง ตรง แท้ มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน เป็นคนจริงต่อความเป็นมนุษย์ของตน 2) ทมะ ฝึกตน ข่มจิต และรักษาใจ 3) ขันติ อุตทน ไม้ใจเราเพียงแต่อดทนกับคำพูดหรือการกระทำของผู้อื่นที่เราไม่พอใจ 4) จาคะ เสียสละ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน เมื่อนำองค์ความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันก็สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามหลักจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม ประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ (มหาชน) เป็นต้น

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- โคทม อาริยา. (2565). การใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสันติวิธีจากมุมมองศาสนา. กรุงเทพฯ: มติชน.
- พระชัยยะ โกมลโ และจรัส ลีกา. (2565). การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 9(4), 96-104.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระมหาชัยยันต์ จตฺตลโย. (2551). อุดมคติชีวิตตามหลักพุทธจริยศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ฟ้าพิไล หยงสตาร์. (2548). ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปากีสถาน ค.ศ. 1906-1947. (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รียา เต็ดขาด. (2546). เสรีภาพในการถือศาสนา และการเผยแพร่ศาสนาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำเนียง ยอดศิริ. (2560). จริยศาสตร์, จริยธรรม และคุณธรรม ตามแนวความคิดของนักปรัชญา. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 22(2), 37-53.